

VALTION HANKINTAKÄSIKIRJA
OSA III KANSALLISET HANKINNAT
2017

**Osa III koskee seuraavia kansallisten kynnysarvojen
suuruisia tai ylittäviä ja EU-kynnysarvot alittavia hankintoja:**

Hankintojen jaottelu	Kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa	EU-kynnysarvot v. 2016 lukien ilman arvonlisäveroa
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tavara- ja palveluhankinnat ▪ Suunnittelukilpailut 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 60.000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 135.000 euroa keskushallinto ▪ 209.000 euroa paikallishallinto
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rakennusurakat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 150.000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 5.225.000 euroa

Osa III voidaan käyttää niihin kansallisten kynnysarvojen suuruisiin tai ylittäviin ja EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin, jotka käynnistetään hankintalain voimaan tulon 1.1.2017 jälkeen.

Teksti on Osa III:n luonnosversio ja osa uusittavaa Valtion hankintakäsikirjaa. Tekstejä päivitetään ja tavoitteena on julkaista käsikirja kokonaisuutena huhtikuussa 2017.

SISÄLLYSLUETTELO:

Kansallisten hankintojen muistilista	3
1. Yleistä kansalliset kynnyksarvot ylittävistä hankinnoista	4
2. Kansalliset ja EU-kynnyksarvot	5
3. Kansallisia hankintoja koskevat periaatteet ja suunnittelu	6
3.1 Hankintoja koskevat tavoitteet ja periaatteet	6
3.2 Suunnitelmallisuus ja tarkoituksenmukainen kokonaisuus	7
3.3 Puitesopimusten ja DPS:ien hyödyntäminen	7
4. Kansallisten hankintojen tarjouskilpailu	7
4.1 Hankintamenettelyn valinta ja määrittely	7
4.2 Kansallisen hankinnan tarjouspyyntö	9
4.3 Hankintailmoitus	11
5. Suorahankinta ja sen perusteet	12
6. Tarjousten käsittely	14
7. Hankintapäätös ja muutoksenhaku	16
8. Sopimus	18
9. Hankinta-asiakirjojen julkisuus	19
10. Hankintojen valvonta	20

Kansallisten hankintojen muistilista

- 1. Kansallisia hankintoja koskevat periaatteet:** Kansallisia hankintoja koskevat hankintalaki ja tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun, avoimuuden ja suhteellisuuden sekä hyvän hallinnon periaatteet.
- 2. Suunnitelmallisuus ja tarkoituksenmukainen kokonaisuus:** Hankintayksiköllä on tavaran tai palvelun tarve, hankintasuunnitelmassa tai sisäisessä budjetissa on hankintaan tarvittavat määrärahat ja hankinnat toteutetaan tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina.
- 3. Puitejärjestelyjen ja dynaamisten hankintajärjestelmien hyödyntäminen:** Kansalliset hankinnat kannattaa ensisijaisesti toteuttaa käyttämällä yhteishankintayksikön, konsernitoimijoiden, hallinnon alan tai hankintayksikön puitejärjestelyjä ja dynaamisia hankintajärjestelmiä (DPS). Toimittajavaliinta tehdään puitejärjestelyn tai DPS:n toimintamallin mukaisesti. Käyttämällä yhteishankintayksikön puitejärjestelyä tai DPS:iä hankintayksikkö täyttää kilpailuttamisvelvoitensa.
- 4. Kansallisen hankinnan tarjouskilpailu:** Pääsääntönä on, että kansalliset hankinnat on kilpailutettava. Hankintayksikön tulee kuvata hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä hankinnassa käytettävä hankintamenettely. Tarjouspyyntö tulee tehdä kirjallisesti ja laatia siten, että saadaan vertailukelpoisia tarjouksia. Tarjoajalle voidaan asettaa soveltuvuusvaatimuksia. Kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste (hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras) ja vertailuperusteet on ilmoitettava. Hankinnasta on julkaistava kansallinen hankintailmoitus Hilma-ilmoituskanavassa. Tarjoukset on pyydettävä määräaikaan mennessä.
- 5. Kansallisten hankintojen suorahankintaperusteet:** Hankinta voidaan toteuttaa suorahankintana vain, jos hankintaan soveltuu joku EU-hankintojen suorahankintaperusteista. Suorahankinnasta voidaan tehdä vapaaehtoinen suorahankintailmoitus, jolloin hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta. Jos ilmoitusta ei ole tehty, valitusaika on 6 kk hankintasopimuksen tekemisestä.
- 6. Tarjousten käsittely:** Tarjoukset käsitellään noudattaen tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteita ja tarjouspyynnön ehtoja. Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajia toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja. Tarjouspyyntöä vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta. Pakollisia ja harkinnanvaraisia poissulkuperusteita voidaan käyttää. Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin käyttäen vain tarjouspyynnössä ilmoitettuja vertailuperusteita.
- 7. Hankintapäätös ja muutoksenhaku:** Hankinnasta on tehtävä kirjallinen hankintapäätös, joka on perusteltava ja annettava tiedoksi kaikille tarjouskilpailuun osallistuneille. Hankintapäätökseen tulee liittää valitusosoitus markkinaoikeuteen ja oikaisuohje. Hankintaoikaisu voidaan tehdä, vaikka sopimus olisi tehty.
- 8. Kansallisen hankinnan sopimus:** Sopimukseen kirjataan kaikki hankinnan edellyttämät tiedot. Sopimuksessa kannattaa hyödyntää vakiosopimusehtoja (JYSE, JIT tai YSE-ehdot).
- 9. Hankintojen julkisuus:** Tarjouspyyntö ja hankintapäätös tulevat julkisiksi jo asiakirjan allekirjoittamisen jälkeen. Tarjoukset ja muut hankintaa koskevat asiakirjat tulevat pääsääntöisesti julkisiksi, kun hankintaa koskeva sopimus on tehty lukuun ottamatta tarjoajan liike- ja ammattisalaisuuksia koskevia tietoja. Kokonaishintaa koskeva tieto on kuitenkin annettava.
- 10. Hankintojen valvonta.** Hankintayksikön on merkittävä tavara tai palvelu vastaanotetuksi laskujen automaattisen täsmäyttämisen varmistamiseksi, ilmoitettava toimittajalle toimituksessa ja laskutuksessa havaituista puutteista ja virheistä sekä valvottava, että ne korjataan asianmukaisesti. Valvontaviranomainen valvoo hankintalain noudattamista ja se voi puuttua ns. laittomiin suorahankintoihin kieltämällä niiden täytäntöönpanon, jos sopimusta ei ole tehty.

OSA III KANSALLISET HANKINNAT

1. Yleistä kansalliset kynnsarvot ylittävistä hankinnoista

- **Kansalliset kynnsarvot ylittävät hankinnat ja suunnittelukilpailut sekä kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvat ulkoasiainhallinnon hankinnat ovat hankintalain piirissä (hankintalain I ja IV osa sekä III osan 99-106 pykälät, joissa on viittaukset pykäliin 40, 41, 62 ja 80-86).**
- **Tärkeimmät kansallisia hankintoja koskevat vuoden 2017 hankintalain aiheuttamat muutokset:**
  - Hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä tulee kuvata hankinnassa käytettävä hankintamenettely.
  - Hankintamenettelyn tiedonvaihto voidaan tehdä sähköisiä välineitä käyttäen (HankL 62 §)
  - Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuusvaatimusten asettamisessa ja sulkemisessa tarjouskilpailun ulkopuolelle voidaan noudattaa HankL 80-86 §:iä.
  - Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin (hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras).
  - Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta määrääjassa toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja.
  - Kansallisten hankintojen suorahankintaperusteet ovat samat kuin EU-hankintojen suorahankintaperusteet (HankL 40-41 §).
  - Suorahankinnasta on mahdollisuus tehdä vapaaehtoinen suorahankintailmoitus, jolloin hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta. Jos ilmoitusta ei ole tehty, valitus aika on 6 kk hankintasopimuksen tekemisestä.
  - Hankintayksikön hankintaoikaisun tekemistä koskeva määräaika on 90 päivää oikaisua koskevan päätöksen tekemisestä
  - Valvontaviranomainen (Kilpailu- ja kuluttajavirasto) valvoo hankintalain noudattamista ja se voi puuttua ns. laittomiin suorahankintoihin kieltämällä niiden täytäntöönpanon, jos sopimusta ei ole tehty.
  - DPS:n (dynamic purchasing system) käyttöä on yksinkertaistettu. Seuraavat säännöt on kuitenkin muistettava:
    - DPS:ään perustuvat hankinnat on kilpailutettava arvosta riippumatta.
    - DPS:ään perustuvista hankinnoista on tehtävä hankintapäätös, johon liitetään valitusosoitus ja oikaisuohje.
- **Kansallisten hankintojen keskeiset erot pienhankintoihin nähden:**
  - Hankintalain soveltuminen ja kilpailutusvelvollisuus
  - Velvollisuus julkaista tarjouskilpailusta kansallinen hankintailmoitus ja kuvata hankintamenettely.
  - Suorahankintaperusteet ovat samat kuin EU-hankintojen suorahankintaperusteet. On mahdollisuus tehdä suorahankintailmoitus.
  - Valitusoikeus markkinaoikeuteen ja KHO:een ja valvontaviranomainen.
- **Huomaa, että ns. sosiaali- ja terveystalvotuksille ja muille erityisille palveluille on omat säännöksensä hankintalain 107-115 §:issä, käyttöoikeussopimuksille 116-122 §:issä ja EU-hankinnoille 32-98 §:issä. Lisäksi niitä koskevat lain yhteiset osat I ja IV. Tästä lisätietoa hankintakäsikirjan osassa IV (SOTE- ja muut palvelut ja osassa V (EU-hankinnat ja käyttöoikeussopimukset).**

2. Kansalliset ja EU-kynnysarvot

Kansalliset ja EU-kynnysarvot:

Kansallisia hankintoja ovat kansallisen kynnysarvon suuruiset tai ylittävät ja EU-kynnysarvon alittavat tavara- ja palveluhankinnat, rakennusurakat ja suunnittelukilpailut. Lisäksi kehitysyhteistyösopimukseen perustuviin ulkoasiainhallinnon hankintoihin sovelletaan kansallisia hankintoja koskevia menettelyjä.

Hankintojen jaottelu	Kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa	EU-kynnysarvot v. 2016 lukien ilman arvonlisäveroa
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tavara- ja palveluhankinnat ▪ Suunnittelukilpailut 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 60.000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 135.000 euroa keskushallinto ▪ 209.000 euroa paikallishallinto
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rakennusurakat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 150.000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 5.225.000 euroa

Erityiset kansalliset kynnysarvot:

Sosiaali- ja terveyspalveluille sekä muille erityisille palveluhankinnoille (ns. hankintalain Liitteen E palveluille) on määritetty vuoden 2017 hankintalaissa omat erityiset kansalliset kynnysarvonsa, mutta näille hankinnoille ei ole erikseen määritetty EU-kynnysarvoa. Näiden palvelujen kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa noudatetaan osin EU-hankintoja koskevia menettelysääntöjä ja osin juuri SOTE- ja muille erityisille palveluhankinnoille säädettyjä menettelysääntöjä.

Hankintojen jaottelu	Kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Muut erityiset palveluhankinnat (Hankintalain liitteessä E määritellyt palvelut) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 300.000 euroa
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sosiaali- ja terveyspalvelut (Liite E) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 400.000 euroa
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Käyttöoikeussopimukset 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 500.000 euroa

Muiden erityisten palveluhankintojen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen menettelyjä kuvataan hankintakäsikirjan osassa IV ja käyttöoikeussopimusten menettelyjä kuvataan hankintakäsikirjan osassa V.

Ennakoidun arvon laskeminen

Kun selvitetään sitä, onko kyse kansallisesta hankinnasta ja alittaako hankinta EU-kynnysarvon, määritellään ensin hankinnan ennakoitu arvo. Hankinnan ennakoitu arvo tarkoittaa suurinta hankinnasta mahdollisesti maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa hankintamenettelyn alkamisajankohtana eli käytännössä kilpailutettavien hankintojen osalta hankintailmoituksen julkaisemisajankohtana. Hankintoja ei saa pilkkoa eriin tai laskea hankinnan arvoa poikkeuksellisin menetelmin hankintalain säännösten kiertämiseksi.

Hankinnan ennakoidun arvon laskemisesta on tarkempia ohjeita hankintakäsikirjan osan I kohdassa 6.9. Hankintalain uusi 75 § hankintasopimuksen jakamisesta osiin

koskee vain EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja, josta lisää hankintakäsikirjan osan V kohdassa 5.8. Hankintayksiköt voivat omissa ohjeissaan ottaa kantaa, pitääkö hankinnan ennakoidun arvon määrittäminen todentaa.

3. Kansallisia hankintoja koskevat periaatteet ja suunnittelu

3.1 Hankintoja koskevat tavoitteet ja periaatteet

Kansallisia hankintoja säädellään hankintalain I ja IV osassa sekä III osan 99-106 pykälissä, joissa on myös viittaukset pykäliin 40, 41, 62 ja 80-86. Kansallisia hankintoja tehtäessä tulee ottaa huomioon hankintalaissa mainitut julkisia hankintoja koskevat tavoitteet ja periaatteet.

Hankintalain tavoitteet:

Hankintalain tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tehostaa julkisten varojen käyttöä; ▪ Edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä; ▪ Turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailussa.
Hankintatoimi on pyrittävä järjestämään siten, että	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen; ▪ Pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin; ▪ Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailussa.

Hankintalain periaatteita ovat tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, avoimuus ja suhteellisuus sekä hyvän hallinnon periaatteet.

Esimerkkejä periaatteiden sisällöistä:

Avoimuus	Hankinnasta tulee julkaista kansallinen hankintailmoitus, ja hankintaa koskevista ehdoista tulee antaa kaikille asianosaisille samalla tavoin tietoa.
Tasapuolisuus ja syrjimättömyys	Jokaisessa hankinnan vaiheessa tulee kaikkia tarjoajia kohdella tasapuolisesti ja syrjimättömästi ja hankinnan ehtojen tulee olla kaikille samanlaiset.
Suhteellisuus	Hankinnan vaatimukset ja toimintamallit suhteutetaan kansallisen hankinnan arvoon ja luonteeseen.

3.2 Suunnitelmallisuus ja tarkoituksenmukainen kokonaisuus

Kansallisten hankintojen perusedellytys on, että hankintayksikössä on tavaran tai palvelun tarve ja että hankintaan on olemassa määrärahat joko hankintasuunnitelmassa tai sisäisessä budjetissa. Hankintasuunnitelmien avulla on mahdollista saada selville hankintayksikön kaikki yksittäiset samaa tuoteryhmää koskevat vuoden aikana toistuvat hankinnat. Niitä kannattaa pyrkiä yhdistämään tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi päällekkäisen työn vähentämiseksi.

Valtiovarainministeriön ohjeistuksen mukaan hankintayksikön tulee vuosittain laatia hankintasuunnitelma tulevan vuoden hankinnoista. Siihen tulee sisällyttää kaikki yli 30.000 euron hankinnat. Hankintasuunnitelman laatimisesta on lisätietoa hankintakäsikirjan osan I kohdassa 5 ja hankinnan ennakoidun arvon laskemisesta erillisten toiminnallisten yksiköiden osalta on lisätietoa hankintakäsikirjan osan I kohdassa 6.9.

3.3 Puitesopimusten ja DPS:ien hyödyntäminen

Kansalliset hankinnat kannattaa ensisijaisesti toteuttaa käyttämällä yhteishankintayksikön, konsernitoimijoiden, hallinnonalan tai hankintayksikön omia puitejärjestelyjä ja dynaamisia hankintajärjestelmiä. Käyttämällä yhteishankintayksikön puitejärjestelyjä tai DPS:iä hankintayksikkö täyttää kilpailuttamisveloitteensa. Jos ei ole olemassa hankintayksikön tarpeeseen soveltuvaa puitesopimusta tai DPS:ää, hankinta toteutetaan omana hankintana.

Lisätietoja yhteishankintavelvoitetta koskevasta talousarviolain 22a §:stä ja perusteista poiketa puitejärjestelyjen käyttämisestä on hankintakäsikirjan osan I kohdassa 6.6.

- Tietoa Hanselin puitejärjestelyistä löytyy internet-sivuilta www.hansel.fi,
- Tietoa Valtorin sopimuksista osoitteesta www.valtori.fi,
- Tietoa Senaatti-kiinteistöjen sopimuksista osoitteesta www.senaatti.fi,
- Tietoa VNHY:n ministeriöiden yhteisten hankintojen kilpailutuksista osoitteesta www.vnk.fi,
- Tietoa Hausin koulutustarjonnasta osoitteesta www.haus.fi,
- Tietoa Valtiokonttorin ylläpitämästä Hankinnasta maksuun -prosessin hyviä käytännöistä osoitteesta www.valtiokonttori.fi
- Tietoa Palkeiden palveluista osoitteesta www.palkeet.fi

Toimittajavalinta tehdään ennen kansallisen hankinnan sopimuksen tai tilauksen tekemistä puitejärjestelyn tai DPS:n toimintamallin mukaisesti. Tähän on useita vaihtoehtoja, jotka on kuvattu hankintakäsikirjan liitteessä 3.

4. Kansallisten hankintojen tarjouskilpailu

4.1 Hankintamenettelyn valinta ja määrittely

Pääsääntönä on, että kansalliset hankinnat on kilpailutettava. Ennen hankinnan kilpailuttamista hankintayksikön kannattaa ensin selvittää markkinoiden tarjontaa ja tilannetta esimerkiksi internetin välityksellä tai tehdä alustavia tuote- ja hinta-

tiedusteluja sähköpostilla tarjoajilta. Markkinakartoituksesta ja hankinnan valmistelusta on lisätietoa hankintakäsikirjan osan V kohdassa 2.

Hankintalaissa ei ole kuvattu kansallisten hankintojen kilpailuttamisessa käytettäviä hankintamenettelyjä. Hankintalain hallituksen esityksen perusteluissa on kuitenkin todettu, että hankintamenettelyinä voidaan käyttää joko hankintalaissa kuvattuja EU-hankintojen hankintamenettelyjä tai vuoden 2007 hankintalain kansallisia hankintamenettelyjä. Hankintayksikkö voi myös itse määrittellä käyttämänsä hankintamenettelyn. Määrittelyssä tulee ottaa huomioon hankinnan arvo ja luonne. Tavoitteena on pitää kansalliset hankintamenettelyt joustavina, jotta mahdollistetaan mahdollisimman monelle tarjoajalle osallistuminen tarjouskilpailuun.

Hankintayksikön tulee kuvata hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä hankinnassa käytettävä hankintamenettely. Hankintayksikkö voi kuvata hankintamenettelyn esimerkiksi alla kuvatuilla teksteillä, muokata niitä tarvittaessa tai kuvata itse määrittelemänsä hankintamenettelyn:

Esimerkkejä hankintamenettelyjen kuvauksista:

Avoim menettely

Avoim menettely on hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön ja jossa kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen.

Avoimessa menettelyssä tarjouspyyntö voidaan lähettää hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen myös suoraan sellaisille tavarantoimittajille tai urakoitsijoille, joilta halutaan tarjous. Tasapuolinen kohtelu edellyttää, että kaikki tarjoajat saavat saman informaation hankkeesta. Toimittaja on valittava tarjouksen jättäneiden joukosta.

Esimerkkejä avoimen menettelyn joustavoittamiskeinoista:

- Yksinkertaisissa hankinnoissa avoimen menettelyn hankintailmoitus voi jo sellaisenaan olla varsinainen tarjouspyyntö, jos keskenään vertailukelpoisten tarjousten tekeminen on hankintailmoituksen nojalla mahdollista;
- Hankintailmoituksessa voidaan rajoittaa mainitsemaan vain tarjouspyynnön pääkohdat, ja tarjouspyyntö sisältää varsinaiset hankintaa koskevat tiedot;
- Hankintayksikkö voi käyttää hankintaan soveltuvia kohtuullisia määräaikoja.

Rajoitettu menettely

Rajoitettu menettely on hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Osallistumishakemuksen jättäneiden ehdokkaiden joukosta valitaan ne, joille lähetetään tarjouspyyntö. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen. Osallistujien määrän rajoittamiseen käytetään hankintailmoituksessa ilmoitettuja soveltuvuusvaatimuksia ja arviointiperusteita. Ehdokkaita kutsutaan vähintään x kpl.

Esimerkkejä rajoitetun menettelyn joustavoittamiskeinoista:

- Hankintayksikkö voi määrittää hankintailmoituksessa, kuinka monta tarjoajaa kutsutaan osallistumaan menettelyyn. Ilmoitettu määrä on kutsuttava, jollei soveliaita ehdokkaita ole vähemmän;
- Hankintayksikkö voi käyttää hankintaan soveltuvia kohtuullisia määräaikoja;
- Tarjouspyyntö voidaan julkaista vasta tarjoajien valinnan jälkeen.

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettely on hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Osallistumishakemuksen jättäneiden ehdokkaiden joukosta valitaan ne, jotka kutsutaan neuvottelumenettelyyn. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat kutsutaan neuvotteluun. Osallistujien määrän rajoittamiseen käytetään hankintailmoituksessa ilmoitettuja soveltuvuusvaatimuksia ja arviointiperusteita. Ehdokkaita kutsutaan vähintään x kpl. Hankintayksikkö voi neuvotella kaikista hankinnan ehdoista valitsemiensa tarjoajien kanssa.

Esimerkkejä neuvottelumenettelyn joustavoittamiskeinoista:

- Hankintayksikkö voi määrittää hankintailmoituksessa, kuinka monta tarjoajaa kutsutaan osallistumaan menettelyyn. Ilmoitettu määrä on kutsuttava, jollei soveliaita ehdokkaita ole vähemmän;
- Hankintayksikkö voi käyttää hankintaan soveltuvia kohtuullisia määräaikoja;
- Tarjouspyyntö voidaan julkaista vasta tarjoajien valinnan jälkeen;
- Hankintayksikkö voi neuvotella kaikista hankinnan ehdoista menettelyyn valitsemiensa tarjoajien kanssa;
- Hankintayksikkö voi ilmoittaa, että vertailu voidaan tarvittaessa tehdä jo alustavien (sitovien) tarjousten perusteella ilman neuvottelua;
- Neuvottelumenettelyä voi käyttää eri ratkaisuvaihtoehtojen selvittämiseen EU-kilpailullisen neuvottelumenettelyn tavoin tai parhaan tarjouksen selvittämiseen tavallisen EU-neuvottelumenettelyn tavoin.

4.2 Kansallisen hankinnan tarjouspyyntö

Hankintalaki ei määrittele kansallisen hankinnan tarjouspyynnön sisältövaatimuksia, vaan siinä todetaan vain, että tarjouspyynnössä tarjoajia pyydetään selvittämään kaikki ne tiedot, joilla on merkitystä hankinnassa ja joiden perusteella voidaan saada vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjouspyynnön muoto

Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti. Se voidaan laatia joko Hanselin ylläpitämässä sähköisessä kilpailutusjärjestelmässä eli Hanki-palvelussa osoitteessa www.hanki-palvelu.fi, jos se on hankintayksikön käytössä tai muulla hankintayksikön määrittelemällä tavalla. Jos hankintayksikkö käyttää kansallisissa hankinnoissa sähköistä tiedonvaihtoa, koskee tiedonvaihtoa EU-hankintojen sähköistä tiedonvaihtoa koskeva 62 §. EU-hankintoja koskevat tietoturva vaatimukset 64 §:ssä eivät koske kansallisia hankintoja.

Esimerkkejä tarjouspyynnön keskeisistä tiedoista:

Esimerkkejä tarjouspyynnön keskeisistä tiedoista	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hankintayksikön nimi, yhteystiedot sekä yhteyshenkilön tiedot; ▪ Hankintamenettelyn kuvaus; ▪ Hankinnan kohteen määrittely ja tavaraa, palvelua tai urakkaa koskevat tekniset, laatu- ja muut vaatimukset riittävän yksityiskohtaisesti sekä tiedot hankittavista määristä ja yksiköistä, tarvittaessa erillisellä liitteellä; ▪ Hintojen antamista varten hintalomake; ▪ Tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset ja käytettävät poissulkuperusteet ja niitä koskevat selvitykset ns. tarjouslomakkeella (ellei tarjouspyyntöä ja tarjousta tehdä Hanki-palvelussa). Tarjoajalta kannattaa pyytää vakuutus soveltuvuusvaatimusten täyttämistä; ▪ Kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste: halvin hinta, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras; ▪ Mahdolliset vertailuperusteet ja niitä koskevat selvitykset kuten esimerkiksi EU-hankinnoissa; ▪ Tarvittavat toimitusaikaa, toimitusehtoa, maksuehtoa sekä laskujen käsittelyä koskevat tiedot; ▪ Tarjousten muotoa koskevat tiedot; ▪ Sopimusehtoja koskevat tiedot, sopimusluonnos tai vakiosopimusehdot (esim. JYSE, JIT tai YSE -ehdot); ▪ Tarjousten jättöaika (päivämäärä ja kellonaika); ▪ Tarjousten toimitusosoite; ▪ Tarjousten voimassaoloaika; ▪ Muut tiedot, joilla voi olla merkitystä hankinnassa
---	---

Soveltuvuusvaatimukset ja poissulkuperusteet

Tarjoajalle voidaan tarvittaessa asettaa soveltuvuusvaatimuksia, jotka voivat koskea ehdokkaan tai tarjoajan rekisteröitymistä, taloudellista tilannetta (kuten esimerkiksi tarjoajan luottoluokitusta tai liikevaihtoa) tai teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevia vaatimuksia (kuten kokemusta aiemmista vastaavista hankinnoista) hyödyntäen esimerkiksi EU-hankintoja koskevia soveltuvuusvaatimuksia. Soveltuvuusvaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee ilmoittaa soveltuvuusvaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Tarjoajalta voidaan vaatia vakuutus, että tarjoaja täyttää asetetut soveltuvuusvaatimukset.

Kansallisissa hankinnoissa voidaan käyttää EU-hankintojen pakollisia ja harkinnanvaraisia poissulkuperusteita. Poissulkuperusteisiin kannattaa viitata hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä, jos niitä käytetään. Pakollisten poissulkuperusteiden käyttöä kannattaa kuitenkin rajoittaa niitä koskevan rikosrekisteriotteiden tarkastamisen vuoksi. Kansallisissa hankinnoissa ei ole velvollisuutta käyttää yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa eli ns. ESPD-lomaketta, kuten EU-hankinnoissa.

Jos tarjoajaa koskee jokin poissulkuperuste, on tarjoajalla mahdollisuus ilmoittaa ns. korjaavista toimenpiteistä, joihin tarjoaja on ryhtynyt poistaakseen poissulkuperusteiden olemassaolosta aiheutuvia vaikutuksia. Soveltuvuusvaatimusten käytös-

tä on lisätietoa hankintakäsikirjan osan V kohdassa 5.4 ja poissulkuperusteiden ja korjaavien toimenpiteiden käytöstä osan V kohdassa 6.2-6.5.

Kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste ja vertailuperusteet

Hankintailmoituksessa on ilmoitettava lisäksi kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste (hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras) ja mahdolliset vertailuperusteet. Vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Vertailuperusteina voidaan käyttää esimerkiksi hankintalain EU-hankintoihin esittämiä vertailuperusteita. Hankintalain perusteluissa ei edellytetä vertailuperusteiden alakriteerien painoarvojen ilmoittamista. Painoarvoja kannattaa kuitenkin käyttää vertailuperusteiden ja niiden alakriteerien osalta vertailutyön helpottamiseksi. Vertailuperusteiden käytöstä on lisätietoa hankintakäsikirjan osan V kohdassa 5.7.

Sopimusehdot

Tarjouspyyntöön kannattaa myös liittää vakiosopimusehdot (JYSE Tavarat tai Palvelut 2014 -ehdot, JIT 2015 yleiset ehdot ja soveltuva erityisehto tai YSE 1998 -ehdot) tai sopimusluonnos, jos vakiosopimusehdot eivät sovellu hankintaan.

Tarjousten jättö

Tarjoukset tulee pyytää jättämään sovitusmääräajassa, mutta hankintalaki ei määrittele tarjousajan pituutta. Hankinnan arvon ja luonteen mukaan tulee tarjoajille antaa kohtuullinen aika tehdä tarjous, esimerkiksi 3-4 viikkoa.

Jos hankintayksikkö käyttää Hanki-palvelua, tulee tarjoukset jättää sitä kautta. Muussa tapauksessa tarjoukset tulee pyytää toimittamaan joko sähköpostilla hankintayksikön määrittelemään ei-henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen, joka on esimerkiksi muotoa kirjaamo at virasto.fi tai kilpailutukset at virasto.fi tai postitse.

4.3 Hankintailmoitus

Tarjouspyynnön pohjalta laaditaan hankintailmoitus sähköisesti suomen tai ruotsin kielellä joko osana Hanki-palvelussa laadittavaa tarjouspyyntöä tai käyttäen Hilmailmoituskanavassa julkaistua hankintailmoituspohjaa. Kansallinen hankintailmoitus on julkaistava osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Sen jälkeen hankintailmoituksen voi julkaista myös esimerkiksi hankintayksikön internet-sivuilla.

Kansallisessa hankintailmoituksessa tulee olla vähintään seuraavat tiedot:

Hankintailmoituksen pakolliset tiedot	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hankintayksikön virallinen nimi ja yhteystiedot; ▪ Hankintayksikön luonne; ▪ Hankintayksikön hankinnalle antama nimi ja hankinnan kuvaus ja hankinnan sisältöä koskeva(t) CPV-koodi(t); ▪ Hintahaarukka tai ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa taikka tieto siitä, onko hankinnan ennakoitu arvo vähintään 25 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnysarvon suuruinen;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hankintalaji; ▪ Hankintamenettelyn kuvaus; ▪ Kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste; ▪ Tieto siitä, hyväksytäänkö osatarjoukset tai vaihtoehtoiset tarjoukset; ▪ Tieto siitä, varataanko hankinta työkeskuksille tai vastaaville toimittajille taikka toteutettavaksi työohjelmien yhteydessä; ▪ Hankinnan kokoon ja laatuun nähden kohtuullinen määräaika, johon mennessä tarjoukset tai osallistumishakemukset on viimeistään toimitettava hankintayksikölle; ▪ Jos hankinnassa käytetään soveltuvuusvaatimuksia, on hankintailmoituksessa ilmoitettava vaatimusten asettamisesta ja siitä, mistä tiedot soveltuvuusvaatimuksista on ja niiden todentamista koskevista asiakirjoista on saatavilla; ▪ Tieto siitä, rajoitetaanko ehdokkaiden määrää; ▪ Tieto siitä, jos hankintailmoituksessa mainittuja tietoja voidaan täydentää muualta saatavissa olevilla tiedoilla
--	--

Tilaajavastuulaki

Tilaajavastuulaki voi soveltua kansalliseen hankintaan, jos hankinnan arvo ylittää Tilaajavastuulain soveltamisrajan eli on ≥ 9.000 euroa ilman arvonlisäveroa tai jos palvelu on kestoltaan ≥ 10 päivän työsuoritus ja työ on tavanomaisesti hankintayksikön tiloissa tehtävä työsuoritus tai palvelu. Tilaajavastuulain selvitykset on pyydyttävä viimeistään ennen kuin hankinnasta tehdään tilaus tai sopimus. Tilaajavastuulain soveltamisesta on lisätietoa hankintakäsikirjan osan V kohdassa 5.5.

5. Suorahankinta ja sen perusteet

Jos suorahankinnan menettelyn kuvaus tarvitaan, se voidaan määritellä esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Suorahankinta on hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisematta hankintailmoitusta neuvottelee kaikista hankintasopimuksen ehdoista yhden tai useamman tarjoajan kanssa.

Kansallisten hankintojen suorahankintaperusteet:

<p>Kansallisten hankintojen suorahankintaperusteet = EU-hankintojen suorahankinta-perusteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei saatu lainkaan tarjouksia/osallistumishakemuksia tai soveltuvia; alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta; ▪ Teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan eikä järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja eikä hankintaehtoja ole keinotekoisesti kavennettu;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen; ▪ Ehdottoman välttämätön hankinta, määräaikoja ei voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi; ▪ Hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyse massatuotannosta; ▪ Perushyödykemarkkinoilta noteeratut ja sieltä hankittavat tavarat; ▪ Tavarat erityisen edullisesti liiketoimintaansa lopettavalta toimittajalta, pesänhoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyssä, akordissa tms.; ▪ Palveluhankinta suunnittelukilpailun perusteella suunnittelukilpailun voittajalta; ▪ Suorahankinnat lisätilauksissa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alkuperäiseltä toimittajalta tavarahankinta, jos aikaisemman laitteiston osittainen korvaus/laajennus ja yhteensopimattomuuden tai suhteettomien teknisten vaikeuksien takia ei voi vaihtaa toimittajaa, uusien sopimusten voimassaolo yhteensä alkuperäisen kanssa max. 3 v. ▪ Aiempaa rakennusurakkaa/palvelua koskeva uusinta, jos suorahankinnasta ilmoitettu aiemman hankinnan ilmoituksessa ja uuden arvo huomioitu hankinnan arvossa (optio), max. 3 v. kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä.
--	---

Suorahankintailmoitus

Kansallisia hankintoja koskee uusi mahdollisuus tehdä suorahankinnasta vapaaehtoinen suorahankintailmoitus hankintapäätöksen jälkeen ennen sopimuksen tekemistä.

Suorahankintailmoituksen pakolliset tiedot:

Suora- hankinta- ilmoituksen pakolliset tiedot	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hankintayksikön virallinen nimi ja yhteystiedot; ▪ Hankintayksikön luonne; ▪ Hankintayksikön hankinnalle antama nimi ja hankinnan kuvaus; ▪ Hintahaarukka tai ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa taikka tieto siitä, onko hankinnan ennakoitu arvo vähintään 25 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnyсарvon suuruinen; ▪ Hankintalaji; ▪ Sopimuskumppanin nimi ja yhteystiedot; ▪ Perustelut suorahankinnalle
---	--

Hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän odotusajan kuluttua suora hankintailmoituksen julkaisemisesta osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Jos hankintayksikkö on tehnyt suora hankintailmoituksen ja suora hankinnalle on ollut olemassa hankintalain mukainen suora hankintaperuste, ei Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi pääsääntöisesti puuttua tehtyyn suora hankintaan. Jos suora hankintailmoitusta ei ole tehty, valitusaika on 6 kk hankintasopimuksen tekemisestä. KKV voi tällöin myös kieltää sopimuksen täytäntöönpanon, jos sitä ei ole vielä tehty.

6. Tarjousten käsittely

Tarjoukset käsitellään noudattaen tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteita ja tarjouspyynnön ehtoja.

Tarjousten vastaanotto ja avaaminen

Tarjoukset otetaan vastaan, merkitään vastaan otetuiksi ja säilytetään avaamattomana tarjousajan loppuun. Tarjoukset avataan yhtä aikaa tarjousten jättöajan jälkeen ja niistä laaditaan avauspöytäkirja hankintayksikön ohjeistuksen mukaisesti.

Tarjoajan soveltuvuuden ja tarjousten tarjouspyynnön mukaisuuden tarkistaminen

Tarjoaja kantaa vastuun siitä, että tarjous on hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä asetettujen vaatimusten mukainen ja tarjoajan tulee tämä osoittaa. Tarjouksista tarkistetaan myös, että tarjotut tuotteet ovat tarjouspyynnön vaatimusten mukaisia ja että tarjous on muuten tarjouspyynnössä asetettujen ehtojen mukainen. Voittaneen tarjouksen osalta tarkistetaan, että tarjoaja täyttää asetetut soveltuvuusvaatimukset tai että tarjoaja on antanut näitä koskevan vakuutuksen ja vakuutuksessa annettujen tietojen todenperäisyys.

Tarjousten täsmentäminen

Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajia toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja. Hankintayksiköllä on oikeus, mutta ei velvollisuutta pyytää täsmennyksiä. Sellaisia muutoksia ei saa tehdä, joilla on olennainen vaikutus tarjoajien asemaan. Täsmentämisessä on tarjoajia kohdeltava tasapuolisesti ja annettava kaikille tarjoajille samanlaiset mahdollisuudet täsmentämiseen. Jos virhe tai tulkinnanvaraisuus hankinta-asiakirjoissa johtuu hankintayksiköstä, se tulee korjata ja ilmoittaa siitä tarjoajille sekä pyytää tarvittavat täsmennykset sen perusteella. Näitä seikkoja on käsitelty hankintalain hallituksen esityksen perusteluissa.

Esimerkkejä täsmentämisestä:

<p>Esimerkkejä hyväksyttävästä ja ei-hyväksyttävästä täsmentämisestä</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hyväksyttävät muotovirheet <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarjousta voi pyytää täydentämään puuttuvan allekirjoituksen tai tarjouksen voimassaoloajan osalta ▪ Hyväksyttävät hinnoitteluvirheet <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarjousta voi pyytää korjaamaan virheellisen va-
---	--

hankintalain perusteluissa	<p>luuttatiedon tai hinnan suuruusluokkaa koskevan selkeän pilkkuvirheen osalta;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarjousta voi pyytää täydentämään yksittäisen puuttuvan hintatiedon osalta, jonka merkitys on hintavertailussa pieni tai jota ei käytetä siinä. ▪ Hyväksyttävät muut ei-olennaiset virheet <ul style="list-style-type: none"> ▪ Maksuehto (ei saa olennaisesti poiketa pyydetyistä); ▪ Puuttuva liite, jota ei käytetä vertailussa ▪ Referenssiä koskevan lisätiedon pyytäminen ▪ Ei-hyväksyttäviä tilanteita eli muutoksia, jotka olennaisesti vaikuttavat ehdokkaan tai tarjoajan asemaan tarjousten vertailussa, esim. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarjouspyynnön vastaisen tuotteen vaihto; ▪ Tarjousten vertailussa merkityksellisen hintatiedon tai puuttuvan laatutiedon toimittaminen; ▪ Olennaisen puuttuvan asiakirjan toimittaminen; ▪ Selkeän ja tietoisin hinnoitteluun tai sopimusehtoihin liittyvän varauman poisto; ▪ Ei-hyväksyttävän referenssin vaihtaminen
-----------------------------------	--

Tarjoajan ja tarjousten poissulkeminen

Jos tarjoukset eivät vastaa hankintailmoitusta, tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja, on tällaiset tarjoukset suljettava tarjouskilpailusta. Samoin on suljettava ehdokas tai tarjoaja, joka ei täytä soveltuvuusvaatimuksia tai jota koskee jokin poissulkuperuste.

Tarjoajalla on kuitenkin oikeus esittää soveltuvuusvaatimuksen täyttämistä koskevan vakuutuksen yhteydessä näyttöä luotettavuudestaan ja siitä, että se on tehnyt korjaavia toimenpiteitä poistaakseen poissulkuperusteen vaikutuksia. Jos hankintayksikkö katsoo näytön ja luotettavuuden riittäväksi, se ei saa sulkea tarjoajaa pois tarjouskilpailusta.

Tarjoajan tai tarjouksen poissulkemista tarjouskilpailussa koskeva päätös tehdään omana poissulkupäätöksensä. Päätökseen liitetään muutoksenhakuohjeet ja se annetaan tiedoksi sille, jota päätös koskee. Poissulkupäätös voidaan tehdä joko saman aikaan hankintapäätöksen kanssa tai monivaiheisessa hankintamenettelyssä jo aiemmin. Kun tehdään ratkaisu rajoitettuun tai neuvottelumenettelyyn tai muuhun monivaiheiseen hankintamenettelyyn valituista tarjoajista, tehdään myös tästä oma päätöksensä, johon liitetään muutoksenhakuohjeet ja joka annetaan tiedoksi asianosaisille. Lisätietoa tarjoajien poissulkemisesta ja korjaavista toimenpiteistä on hankintakäsikirjan osan V kohdassa 6.5.

Tarjousten vertailu

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous eli se tarjous, joka on hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras käyttäen ainoastaan tarjouspyynnössä ilmoitettuja vertailuperusteita. Lisätietoa tarjousten vertailusta on hankintakäsikirjan osan V kohdassa 7.3.

Hankinta-asiakirjojen taltiointi

Tarjoukset ja muut hankinta-asiakirjat taltioidaan ja tarjousten käsittelytiedot kirjataan hankintayksikön hankintaohjeistuksen mukaisesti hankinta-aineistoon tai asianhallinta- tai muuhun tietojärjestelmään.

7. Hankintapäätös ja muutoksenhaku

Hankinnasta on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisuihin kirjallinen hankintapäätös, joka on perusteltava. Myös suora hankinnasta on tehtävä hankintapäätös, mutta hankintapäätöstä ei tarvitse tehdä hankintalain 41 §:n lisätilauksesta.

Hankintapäätöstä ei tarvitse tehdä myöskään hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä tai puitejärjestelyyn perustuvasta hankinnasta, joka tehdään ilman kilpailutusta tai EU-kynnysarvon alittavasta kevennetystä kilpailutusta. Hankintayksikkö voi ohjeistaa nämä myös toisin.

Hankintapäätöksen muistilista:

<p>Hankintapäätöksen muistilista</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hankintapäätöksestä tai sen liitteistä on käytävä ilmi alla olevat tiedot ja päätöksen perustelut eli ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, kuten <ul style="list-style-type: none"> ▪ voittaneen tarjoajan nimi; ▪ ehdokkaan tai tarjoajan tai tarjouksen poissulkemisen perusteet; ▪ keskeiset perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty; ▪ tiedot vertailuperusteiden soveltamisesta sellaisella tarkkuudella, että tarjoajille käy ilmi oma sijoittuminen suhteessa muihin tarjoajiin ▪ Hankintapäätökseen on liitettävä: <ul style="list-style-type: none"> ▪ valitusosoitus eli ohjeet muutoksenhakua varten markkinaoikeudelle ja ▪ oikaisuohje eli ohjeet hankinta-oikaisua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemisestä hankintayksikölle. ▪ Päätös perusteluineen ja muutoksenhakuohjeineen on annettava tiedoksi niille, joita asia koskee; ▪ Tiedoksianto tehdään ensisijaisesti sähköisesti käyttäen tarjoajan ilmoittamaa sähköpostiosoitetta; ▪ Tiedoksianto koskevaan viestiin on merkittävä tieto viestin lähettämispäivästä
---	---

Hankintalain uusi 124 § hankintamenettelyä koskevasta kertomuksesta ei koske kansallisia hankintoja.

Hankintayksikön tulee dokumentoida riittävästi kaikki hankintamenettelyn vaiheet ja niihin liittyvät ratkaisut. Tämä koskee erityisesti neuvottelumenettelyä ja siinä käytäviä neuvotteluja.

Muutoksenhaku

Se, jota asia koskee, voi valittaa hankinnasta markkinaoikeuteen tai tehdä hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen hankintayksikölle. Markkinaoikeuden päätöksestä voidaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäen, että on saatu muutoksenhakulupa.

Kansallisten hankintojen muutoksenhakua koskeva määräajat:

Aihe	Määräajat
Hankintapäätöksen tiedoksianto-aika	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Päivä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytössä siten, että sähköistä viestiä voidaan käsitellä. Käytännössä viestin lähetyspäivä, jollei esitetä muuta selvitystä. ▪ Jos annetaan tiedoksi postitse, tiedoksianto-aika on 7. päivä päätösasiakirjojen lähettämisestä, jollei näytetä tiedoksiannon tapahtuneen myöhemmin.
Hankintaoikaisuaika	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 14 päivää päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksisaannista; ▪ Hankintayksikön määräaika itse ottaa asia oikaistavaksi on 90 päivää siitä, kun päätös tai ratkaisu on tehty
Valitusaika, kansallinen tavara- tai palveluhankinta tai urakka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 14 päivää päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksisaannista; ▪ Jos päätös tai valitusosoitus on olennaisesti puutteellinen, valitusaika on 6 kk päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksisaannista; ▪ Jos päätöstä ei ole annettu tiedoksi, valitusaika ei ala lainkaan kulua;
Valitusaika, kansallinen suora-hankinta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 14 päivää suora-hankintailmoituksen julkaisemisesta; ▪ Jos suora-hankinnasta ei ole julkaistu suora-hankintailmoitusta, valitusaika on 6 kk siitä, kun hankintasopimus on tehty
Valitusaika, puitejärjestelyyn perustuvat kansalliset tavara- tai palveluhankinnat tai urakat (Ei SOTE- tai muut erityiset palvelut)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jos hankinnasta on tehty hankintapäätös, valitusaika 14 päivää päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksisaannista; ▪ Jos päätös tehty ja päätös tai valitusosoitus on olennaisesti puutteellinen, valitusaika on 6 kk päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksisaannista;
(HUOM: ei sinänsä velvollisuutta tehdä päätöstä EU-kynnysarvon	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jos päätös on tehty, mutta sitä ei ole annet-

alle jäävissä puitejärjestelyyn perustuvissa kevennettyjen kilpailutusten perusteella tehtävissä hankinnoissa)	tu tiedoksi, valitusaika ei ala lainkaan kulua
Valitusaika, DPS:ään perustuvat kansalliset tavara- tai palveluhankinnat tai urakat (Ei SOTE- tai muut erityiset palvelut) (HUOM: DPS:n osalta tulee tehdä päätös myös EU-kynnysarvon alle jäävissä <u>DPS:n perusteella tehtävissä hankinnoissa</u>)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DPS:ään perustuvasta hankinnasta on tehtävä hankintapäätös, joten valitusaika on 14 päivää päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksisaannista; ▪ Jos päätös tai valitusosoitus on olennaisesti puutteellinen, valitusaika on 6 kk päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksisaannista; ▪ Jos päätöstä ei ole annettu tiedoksi, valitusaika ei ala lainkaan kulua

Kansallisten hankintojen odotusaikaa koskevat määräajat:

Hankintojen jaottelu	Odotusajat
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kansallinen tavara- tai palveluhankinta; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ei odotusaikaa
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kansallinen suorahankinta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odotusaika on 14 päivää suorahankintailmoituksen julkaisemisesta Hilmassa, jos ilmoitus on tehty.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Puitejärjestelyyn tai DPS:ään perustuvat kansalliset hankinnat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kansallisissa puitejärjestelyyn tai DPS:ään perustuvissa hankinnoissa ei ole odotusaikaa.

Lisätietoja muutoksenhausta ja tarjoajan oikeussuojakeinoista on hankintakäsikirjan osan V kohdassa 9. ja SOTE- ja muiden erityispalvelujen osalta hankintakäsikirjan osan IV kohdassa 7.

Hankinnan keskeyttäminen

Hankinta voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä. Hankinnan keskeyttämisestä on tehtävä hankintapäätös, johon liitetään muutoksenhakuohjeet. Keskeyttämisspätös on annettava tiedoksi, kuten hankintapäätös. Keskeyttämisen perusteet on ennallaan.

Hankinnan keskeyttämisen perusteet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia tai mikään tarjouksista ei vastaa tarjouspyyntöä; ▪ Kaikki tarjoukset ovat liian kalliita; ▪ Olosuhteet (rahoitustilanne, hankintatarve, muut suunnitelmat) ovat muuttuneet tarjouskilpailun aikana; ▪ On saatu vain yksi tarjous, joten ei ole todellista kilpailutilannetta; ▪ Hankinnassa on tehty menettelyvirhe
---	--

8. Sopimus

Hankintapäätöksen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankinnasta sopimus. Sopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä, ei hankintapäätöksen tiedoksiannon perusteella. Sopimus tehdään tarjouspyynnön liitteenä mahdollisesti olleen sopimusluonnoksen tai vakiosopimusehtojen pohjalta. Sopimukseen kirjaan kaikki hankinnan edellyttämät tiedot.

Esimerkkejä keskeisistä sopimustiedoista:

Sopimus-tiedot	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sopimuksen numero; ▪ Sopijapuolten nimet, yhteystiedot ja y-tunnukset; ▪ Hankinnan kohteen kuvaus ja vaatimukset (hankittavat tuotteet ja/tai palvelut, tuotekoodit ja määrät, tekniset vaatimukset ja palvelukuvaukset); ▪ Osapuolten vastuut ja velvoitteet; ▪ Hinta- ja alv-tiedot (yksikköhinnat, kokonaishinnat, alennukset, alv %:t); ▪ Toimitusaika tai sopimuskausi; ▪ Toimitusehto (yleensä TOP = toimitettuna perille, ao. paikkakunta), toimitusosoite ja muut toimitusta koskevat tiedot, ▪ Maksuehto (pääsääntöisesti 21 pv netto); ▪ Laskutusta koskevat tiedot (ml. verkkolaskutusta sekä mahdollista sopimuskohdistusta tai tiliointikoodia varten tarvittavat tiedot); ▪ Palveluhankinnassa laadun seuranta; ▪ Seuraamukset toimittajan virheestä ja viivästyksestä; ▪ Vahingonkorvaus; ▪ Mahdolliset immateriaalioikeudet; ▪ Luottamuksellisuus, tietoturva, turvallisuus; ▪ Sopimuksen purkaminen, irtisanominen, siirto, muuttaminen, erimielisyyksien ratkaiseminen, sovellettava laki, liitteet jne.; ▪ Muut tarvittavat tiedot, kuten JYSE Tavarat 2014 tai JYSE Palvelut 2014 -ehdot, JIT 2015 yleiset ehdot ja soveltuvat erityisehdot tai YSE 1998 -ehdot
-----------------------	--

Lisätietoa sopimuksen laatimisesta on hankintakäsikirjan osan VI kohdassa 11.

Tätä kohtaa täydennetään, kun valtiolla otetaan käyttöön uusi tilaustenhallinnan ja laskujen käsittelyn järjestelmä v. 2018.

Laskujen käsittelyn automatisoinnin edellyttämistä sopimukseen merkittävistä tiedoista on lisätietoa Valtiokonttorin julkaisemassa Hankinnasta maksuun prosessin hyvät käytännöt -suosituksessa, ks. Valtiokonttorin Hankinnasta maksuun -sivusto, www.valtiokonttori.fi. Lisätietoa laskujen käsittelystä on hankintakäsikirjan osan VI kohdassa 7.

9. Hankinta-asiakirjojen julkisuus

Hankinta-asiakirjat tulevat julkisiksi julkisuuslain mukaisesti hankinnan arvosta riippumatta.

Esimerkkejä hankinta-asiakirjojen julkiseksi tulemisen ajankohdista:

Asiakirjatyyppi	Julkiseksi tulemisen ajankohta
Tarjouspyyntö	Tarjouspyyntö tulee julkiseksi kaikille, kun se on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu
Tarjouspyynnön täydennyspyyntö	Tarjouspyynnön täsmennyspyyntö tulee julkiseksi kaikille, kun hankintaa koskeva sopimus on tehty
Hankintapäätös perusteluineen	Hankintapäätös tulee julkiseksi kaikille, kun hankintapäätös on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu. Asianosaisilla eli mm. tarjouskilpailuun osallistuneilla on oikeus saada tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä liike- ja ammattisalaisuustietoa lukuun ottamatta. Kokonaishintaa koskeva tieto on kuitenkin annettava.
Osallistumishakemukset, tarjoukset ja muut hankintaa koskevat asiakirjat	Osallistumishakemukset, tarjoukset ja muut hankintaa koskevat asiakirjat tulevat julkiseksi kaikille, kun hankintaa koskeva sopimus on tehty lukuun ottamatta tarjoajan liike- ja ammattisalaisuustietoja. Kokonaishintaa koskeva tieto on kuitenkin annettava.

Lisätietoa hankinta-asiakirjojen julkisuudesta on hankintakäsikirjan osan V kohdassa 10.

10. Hankintojen valvonta

Hankintayksikön on valvottava hankintojen toteutumista. Tavara tai palvelu on merkittävä vastaanotetuksi tietojärjestelmään tai vastaavaan dokumenttiin. Hankintayksikön on ilmoitettava toimittajalle toimituksessa ja laskutuksessa havaituista puutteista ja virheistä sekä valvottava, että puutteet ja virheet korjataan asianmukaisesti. Lisätietoa hankinnan valvonnasta on hankintakäsikirjan osan VI kohdassa 43.

Hankintayksikön lisäksi valvontaviranomainen eli Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo hankintalain noudattamista ja se voi puuttua ns. laittomiin suorahankintoihin kieltämällä niiden täytäntöönpanon, jos sopimusta ei ole tehty. Lisätietoa valvontaviranomaisen toimintakeinoista on hankintakäsikirjan osan V kohdassa 9.7.

Korjauspvm	Korjauksen sisältö
22.3.2017	- Lisätty viittauskohtien numerot ja tehty sanatäsmennyksiä ja -korjauksia

	<ul style="list-style-type: none"> - Lisätty s. 3 ja s.17: Hankintaoikaisu voidaan tehdä, vaikka sopimus olisi jo tehty. - Täsmennetty s. 5 hankinnan pilkkomisen määrittelyä. - Täsmennetty s. 10-11 tekstiä soveltuvuusvaatimusten esittämisestä, poissulkuperusteiden käytöstä ja lisätty tekstiä rikosrekisteriotteista - Täsmennetty s. 14 soveltuvuusvaatimusten täyttymisen tarkistamista - Lisätty s.14: KKV:llä on oikeus kieltää laittoman suoramankinnan täytäntöönpano - Täsmennetty s. 15 tekstiä korjaavien toimenpiteiden käytön osalta - Korjattu s. 17 ja 18: Puitejärjestelyyn tai DPS:ään perustuvien kansallisten hankintojen odotusaika poistettu - Täsmennetty s. 19 Julkiseksi tulemistä koskeva taulukko samanlaiseksi kuin osassa IV ja V - Poistettu Liite 1 omaksi asiakirjaksi. Liite 2 on valmisteilla
--	--